

Цірат К.*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОЦІНКА НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІВДЕННОГО СУДАНУ

В ході історії народжувались і припиняли свої існування сотні держав. Цей процес продовжується й нині. Останній тому приклад – референдум у Південному Судані, в ході якого більшість населення проголосувала за незалежність. Очікується, що нова держава буде офіційно проголошена 9 липня 2011 року. Незалежність Південного Судану ні в кого не викликала обурення, навпаки, це рішення вітали всі держави, в т.ч. й Судан, а генеральний секретар ООН Пан Гі Мун назвав його «великим досягненням для всіх суданців». Саме тому обґрунтування з точки зору міжнародного права причин відокремлення Південного Судану та визнання його в якості нової держави вбачається нам таким важливим.

Незалежність Південного Судану ми розглядатимемо з позицій двох основоположних принципів міжнародного права – принципу самовизначення народів і принципу територіальної цілісності. На перший погляд вони суперечать один одному, однак при більш глибокому аналізі очевидно, що окремо один від одного вони розглядатися не можуть, оскільки один принцип тлумачиться в світлі іншого і не може бути застосований без врахування іншого. Головний акцент на принципи міжнародного права ми робимо тому, що вони мають вищу юридичну силу щодо всіх норм системи міжнародного права [1, с. 224].

Принцип самовизначення народів закріплений у Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам 1960 року і Декларації про принципи міжнародного права 1970 року (далі – Декларації 1960 та 1970 року). Закріплення принципу самовизначення народів у деклараціях не повинно нас вводити в оману стосовно юридично обов'язкової сили цього принципу, оскільки він також прописаний в Статуті ООН (п. 2 ст. 1, ст. 55, 56), положення якого, у свою чергу, повинні добросовісно виконуватися всіма державами-членами ООН; крім того, принцип самовизначення закріплений у ст. 1 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Більше того, положення Декларації 1960 року вже стали частиною звичаєвого права, що було підтверджено консультативним висновком Міжнародного Суду ООН (далі – Суд) про Намібію [6, с. 53-54]. Консультативні висновки Суду про Західну Сахару [10, с. 255] і рішення у справі про Східний Тімор [6, с. 80] підтвердили, що принцип самовизначення народів став одним з основоположних принципів міжнародного права.

Відзначимо, що твердження про те, що жителі Південного Судану – не народ чи нація і тому вони не можуть домагатися незалежності, не витримує критики, оскільки в Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам сказано, що «недостатня політична, економічна і соціальна підготовленість або недостатня підготовленість у галузі освіти ніколи не повинні використовуватися як привід для затримки досягнення не-

* студентка 3 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: ас. Ржевська В.С.

залежності». Цей аргумент необхідно тим паче відкидати у зв'язку з тим, що в Африці населення практично всіх держав досить різне за своїм національним та етнічним складом [3, с. 176-178].

Принцип територіальної цілісності, закріплений у Декларації 1970 року, не може бути застосований у випадку з Південним Суданом у зв'язку з тим, що Судан у своїх діях не дотримувався принципу рівноправності і самовизначення народів [5, с. 43], оскільки його уряд не представляв весь народ, що проживає на його території, і регулярно проводив репресії за релігійною і національною ознакою.

Окрім двох вищевказаних принципів, при обґрунтуванні незалежності Південного Судану можна також посилалися на принципи-ідеї справедливості, демократизму та гуманізму [3, с. 20-21], закріплені в Уставі ООН.

При розгляді передумов відділення Південного Судану необхідно проаналізувати також історичну сторону проблеми. Судан успадкував колоніальні кордони, всередині яких були довільно об'єднані північ, населений арабами-мусульманами, і південь, населений негроїдними племенами християнського і традиційного віросповідання. Дві громадянські війни між Північчю і Півднем, результатом яких стало близько 2,5 млн. убитих і більше 4 млн. біженців, знекровили Судан. Фактично, єдиним виходом недопущення повторного кровопролиття було відділення Півдня від Півночі. Проведення референдуму, де повинна була вирішуватися доля Півдня, було передбачено мирною угодою між урядом Судану і Народно-визвольною армією Судану [9, с. 5-8]. Цей факт є дуже важливим, оскільки без згоди уряду Судану на проведення референдуму на частині його території міжнародне співтовариство скоріш за все не визнало б Південний Судан, якби він вирішив відокремитися в односторонньому порядку. Доказом цього служать приклади невизнання більшістю держав світу незалежності Абхазії (1994) та Південної Осетії (1990), де референдуми були проведені без згоди на це з боку Грузії. Єдиним винятком в цьому питанні є Косово (2008).

Практика отримання незалежності внаслідок референдуму на частині території не є чимось новим. Незалежність Південного Судану – не прецедент, адже за аналогічною схемою в 1993 році своєї незалежності від Ефіопії домоглася Еритрея [8, с. 30-32], а в 2002 році свою незалежність отримала колишня португальська колонія – Східний Тимор.

Таким чином, незалежність Південного Судану жодним чином не порушує норми міжнародного права. Навпаки, Південний Судан демонструє взірцевий шлях до незалежності – через згоду з урядом до проведення демократичного референдуму.

Література

1. Василенко В. Основы теории международного права. – К.: Выща шк., 1988. – 288 с.
2. Генсек ООН доволен результатами референдума в Южном Судане. – Режим доступу: <http://news.mail.ru/politics/5283557/>.
3. Курс международного права. В 7 т. Т. 2. Основные принципы международного права / Г.В. Игнатенко, В.А. Карташкин, Б.М. Клименко и др. – М.: Наука, 1989. – 240 с.
4. Международное право: сборник документов / Под ред. М.Е. Черкеса. – Одесса: Феникс, 2010. – 768 с.
5. Хименес де Аречага Э. Современное международное право. Пер. с исп. Ю.И. Папченко. – М.: Прогресс, 1983. – 479 с.
6. Case concerning East Timor (Portugal v. Australia): www.icj-cij.org/docket/files/84/6841.pdf.

7. Daniel D.A. The Recognition of South Sudan State from an International Prospective. – Mode of access: <http://www.southsudannation.com/>.
8. Kumbaro D. The Kosovo Crisis in an International Law Perspective: Self-Determination, Territorial Integrity and the NATO Intervention. – Mode of access: www.nato.int/acad/fellow/99-01/kumbaro.pdf.
9. Machakos Protocol, 2002. – Mode of access: www.reliefweb.int/.
10. Shaw M.N. International Law. Sixth edition. – Cambridge, Cambridge University Press, 2008. – 1542 p.